מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת

פֶּרֶק א **א** בְּתוּלָה נִשֵּׂאת לְיוֹם הָרְבִיעִי, וְאַלְמָנָה לְיוֹם הַחֲמִישִׁי. שֶׁפַּעֲמַיִם בַּשַּׁבָּת בָּתֵּי דִינִין יוֹשְׁבִין בָּעֲיָרוֹת, בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, שֶׁאִם הָיָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים, הָיָה מַשְׁכִּים לְבֵית דִּין: **ב** בְּתוּלָה, כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם. וְאַלְמָנָה, מָנֶה. בְּתוּלָה אַלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה, מִן הָאֵרוּסִין, כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת, וְהַשְּׁבוּיָה, וְהַשִּׁפְחָה שֶׁנִּפְדּוּ, וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ, וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ, פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים: **ג** הַגָּדוֹל שֶׁבָּא עַל הַקְּטַנָּה, וְקָטָן שֶׁבָּא עַל הַגְּדוֹלָה, וּמֻכַּת עֵץ, כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מֻכַּת עֵץ, כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה: **ד** בְּתוּלָה אַלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה, מִן הַנִּשּׂוּאִין, כְּתֻבָּתָן מָנֶה, וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת, וְהַשְּׁבוּיָה, וְהַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּפְדּוּ, וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ, וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ, יְתֵרוֹת עַל בְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כְּתֻבָּתָן מָנֶה, וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין: **ה** הָאוֹכֵל אֵצֶל חָמִיו בִּיהוּדָה שֶׁלֹּא בְעֵדִים, אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן טַעֲנַת בְּתוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁמִּתְיַחֵד עִמָּהּ. אַחַת אַלְמְנַת יִשְׂרָאֵל וְאַחַת אַלְמְנַת כֹּהֵן, כְּתֻבָּתָן מָנֶה. בֵּית דִּין שֶׁל כֹּהֲנִים הָיוּ גוֹבִין לִבְתוּלָה אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז, וְלֹא מִחוּ בְיָדָם חֲכָמִים: **ו** הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא מָצָא לָהּ בְּתוּלִים, הִיא אוֹמֶרֶת, מִשֶּׁאֵרַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי, וְנִסְתַּחֲפָה שָׂדְךָ. וְהַלָּה אוֹמֵר, לֹא כִי, אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא אֵרַסְתִּיךְ, וְהָיָה מִקָּחִי מֶקַּח טָעוּת, רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמֶנֶת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה עַד שֶׁלֹּא תִתְאָרֵס, וְהִטְעַתּוּ, עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ: **ז** הִיא אוֹמֶרֶת מֻכַּת עֵץ אֲנִי, וְהוּא אוֹמֵר, לֹא כִי, אֶלָּא דְּרוּסַת אִישׁ אַתְּ, רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמֶנֶת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת דְּרוּסַת אִישׁ, עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ: **ח** רָאוּהָ מְדַבֶּרֶת עִם אֶחָד בַּשּׁוּק אָמְרוּ לָהּ מַה טִּיבוֹ שֶׁל זֶה. אִישׁ פְּלוֹנִי וְכֹהֵן הוּא, רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמֶנֶת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה לְנָתִין וּלְמַמְזֵר, עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ: **ט** הָיְתָה מְעֻבֶּרֶת, וְאָמְרוּ לָהּ מַה טִּיבוֹ שֶׁל עֻבָּר זֶה. מֵאִישׁ פְּלוֹנִי וְכֹהֵן הוּא, רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמֶנֶת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת מְעֻבֶּרֶת לְנָתִין וּלְמַמְזֵר, עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ: **י** אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַעֲשֶׂה בְּתִינוֹקֶת שֶׁיָּרְדָה לְמַלְּאוֹת מַיִם מִן הָעַיִן, וְנֶאֶנְסָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, אִם רֹב אַנְשֵׁי הָעִיר מַשִּׂיאִין לִכְהֻנָּה, הֲרֵי זוֹ תִּנָּשֵׂא לִכְהֻנָּה:

א) **בְּתוּלָה נִשֵּׂאת לְיוֹם הָרְבִיעִי, וְאַלְמָנָה** נִשֵּׂאת **לְיוֹם הַחֲמִישִׁי,** וְהַטַּעַם שֶׁבְּתוּלָה נִשֵּׂאת בָּרְבִיעִי, מִפְּנֵי **שֶׁפַּעֲמַיִם בַּשַּׁבָּת,** שְׁנֵי יָמִים בַּשָּׁבוּעַ **בָּתֵּי דִינִים יוֹשְׁבִים בָּעֲיָרוֹת, בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי,** וְהוּא אֶחָד מֵעֶשֶׂר תַּקָּנוֹת שֶׁהִתְקִין עֶזְרָא שֶׁיִּהְיוּ יוֹשְׁבִין בַּדִּין בְּשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי, וְתִקְנוּ שֶׁתִּנָּשֵׂא בַּיּוֹם הָרְבִיעִי, **שֶׁאִם הָיָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים,** שֶׁלֹּא מָצָא לָהּ בְּתוּלִים בִּבְעִילָה, **הָיָה מַשְׁכִּים לְבֵית דִּין,** בְּעוֹד כַּעְסוֹ עָלֶיהָ, שֶׁמָּא זִנְּתָה תַּחְתָּיו, וְאִם לֹא יָבוֹא מִיָּד, כְּשֶׁיַּעַבְרוּ כַּמָּה יָמִים יִתְקָרֵר. וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לֹא תִּנָּשֵׂא, אַף עַל פִּי שֶׁיָּכוֹל לְהַשְׁכִּים בְּיוֹם שֵׁנִי וְלָבוֹא לְבֵית דִּין, שֶׁחֲזַ"ל שָׁקְדוּ עַל תַּקָּנַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁיְּהֵא לָהֶם זְמַן לְהָכִין הַסְּעוּדָה שְׁלֹשָׁה יָמִים, רִאשׁוֹן, שֵׁנִי וּשְׁלִישִׁי. וְטַעַם אַלְמָנָה שֶׁנִּשֵּׂאת בְּיוֹם חֲמִישִׁי, כְּדֵי שֶׁיִּשְׂמַח בָּהּ חֲמִישִׁי שִׁשִּׁי וְשַׁבָּת, שֶׁמִּשְׁתֶּה אַלְמוֹן וְאַלְמָנָה אֵינוֹ אֶלָּא יוֹם אֶחָד. **ב)** **בְּתוּלָה, כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם. וְאַלְמָנָה,** וְהוּא הַדִּין גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה, כְּתֻבָּתָהּ **מָנֶה.** אֲבָל **בְּתוּלָה** שֶׁהִיא **אַלְמָנָה** אוֹ **גְרוּשָׁה וַחֲלוּצָה מִן הָאֵרוּסִין, כְּתֻבָּתָן** מִן הַשֵּׁנִי **מָאתַיִם.** כֵּיוָן שֶׁנְּשָׂאוּ בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה. **וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים,** אִם לֹא מָצָא הַשֵּׁנִי בְּתוּלִים אִבְּדָה כְּתֻבָּתָהּ, דְּמִקַּח טָעוּת הִיא, שֶׁבְּחֶזְקַת בְּתוּלָה נְשָׂאָהּ. **הַגִּיּוֹרֶת, וְהַשְּׁבוּיָה, וְהַשִּׁפְחָה שֶׁנִּפְדּוּ, וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ, וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ** כְּשֶׁהֵן **פְּחוּתוֹת** מִבְּנוֹת **שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד,** שֶׁאַפִלּוּ נִבְעֲלוּ הָיוּ בְּתוּלֵיהֶן חוֹזְרוֹת, לָכֵן **כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים.** **ג)** **הַגָּדוֹל שֶׁבָּא עַל הַקְּטַנָּה** שֶׁהִיא פְּחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים, שֶׁאֵין בִּיאָתָהּ בִּיאָה, שֶׁבְּתוּלֶיהָ חוֹזְרוֹת, **וְקָטָן** פָּחוּת מִבֶּן תֵּשַׁע **שֶׁבָּא עַל הַגְּדוֹלָה,** שֶׁאֵין בִּיאָתוֹ בִּיאָה, **וּמֻכַּת עֵץ,** שֶׁנִּשְׁרוּ בְּתוּלֶיהָ עַל יְדֵי הַכָּאַת עֵץ, וְאַחַר כָּךְ נִשְּׂאוּ סְתָם, **כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.** מֵאַחַר שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה לְאִישׁ לֹא הִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מֻכַּת עֵץ, כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה,** דְּדִינָהּ כְּמוֹ בְּעוּלָה, וַאֲפִילּוּ לֹא הִכִּיר בָּהּ נַמֵּי כְּתֻבָּתָן מָנֶה, וְלֹא הֲוֵי מִקַּח טָעוּת. **ד)** **בְּתוּלָה** שֶׁהִיא **אַלְמָנָה** אוֹ **גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה מִן הַנִּשּׂוּאִין,** אִם חָזְרָה וְנִשֵּׂאת סְתָם, **כְּתֻבָּתָן מָנֶה,** אֲפִלּוּ נְשָׂאָהּ בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה. **וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים,** דְּמִשֶּׁנִּכְנְסָה לַחֻפָּה, קָיְמָא בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה. **הַגִּיּוֹרֶת, וְהַשְּׁבוּיָה, וְהַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּפְדּוּ, וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ, וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ,** כְּשֶׁהֵן **יְתֵרוֹת עַל בְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כְּתֻבָּתָן מָנֶה, וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין,** דְּהֵן בְּחֶזְקַת בְּעוּלוֹת. **ה)** אָרוּס **הָאוֹכֵל** סְעוּדַת אֵרוּסִין **אֵצֶל חָמִיו בִּיהוּדָה שֶׁלֹּא בְעֵדִים, אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן טַעֲנַת בְּתוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁמִּתְיַחֵד עִמָּהּ.** שֶׁהָיוּ נוֹהֲגִין לְיַחֵד הָאָרוּס עִם אֲרוּסָתוֹ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לִבּוֹ גַּס בָּהּ. **אַחַת אַלְמְנַת יִשְׂרָאֵל, וְאַחַת אַלְמְנַת** בַּת **כֹּהֵן, כְּתֻבָּתָן מָנֶה.** דְּבְאַלְמָנָה לֹא הוֹסִיפוּ, אֲבָל **בֵּית דִּין שֶׁל כֹּהֲנִים הָיוּ גוֹבִין לִבְתוּלָה** בַּת כֹּהֵן **אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז,** בֵּין שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן וּבֵין שֶׁנִּשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, **וְלֹא מִיחוּ בְיָדָם חֲכָמִים,** לוֹמַר קִנְאָה אַתֶּם מַטִּילִים בֵּין הַמִּשְׁפָּחוֹת. וּבְתוֹסְפוֹת כָּתְבוּ דְּקָא מַשְׁמַע לָן דְּמִנְהָג טוֹב מְאֹד הוּא, וְרָאוּי לִהְיוֹת בַּכְּהֻנָּה וּבְמִשְׁפָּחוֹת הַמְיֻחָסוֹת. **ו)** **הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא מָצָא לָהּ בְּתוּלִים,** וּבָא לְגָרְשָׁהּ, כַּמָּה כְּתֻבָּתָהּ, **הִיא אוֹמֶרֶת מִשֶּׁאֵרַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי, וְנִסְתַּחֲפָה שָׂדְךָ,** מִלְּשׁוֹן מָטָר סוֹחֵף שֶׁמְּקַלְקֵל הַשָּׂדֶה, שֶׁמַּזָּלְךָ גָּרַם שֶׁנֶּאֱנַסְתִּי, וְיֵשׁ לִי כְּתֻבָּה מָאתַיִם. **וְהַלָּה** בַּעְלָהּ **אוֹמֵר לֹא כִי** לֹא כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתְּ, **אֶלָּא** שֶׁמָּא **עַד שֶׁלֹּא אֵרַסְתִּיךְ** נֶאֱנַסְתְּ, **וְהָיָה מִקָּחִי מִקַּח טָעוּת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים,** דְּהָאִשָּׁה **נֶאֱמֶנֶת,** דְּכֵיוָן דִּטְעָנָה שֶׁלָּהּ וַדַּאי וּטְעָנָה שֶׁלּוֹ שֶׁמָּא, וּמַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ שְׁבוּעַת הֶסֵּת וְנוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ, וְדִינָהּ כִּבְתוּלָה, **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין** לִסְמֹךְ עַל דְּבָרֶיהָ, אֶלָּא הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה. **אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה עַד שֶׁלֹּא תִתְאָרֵס, וְהִטְעַתּוּ, עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ,** שֶׁנֶּאֶנְסָה אַחֲרֵי שֶׁנִּתְאָרְסָה. **ז)** **הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה וְלֹא מָצָא לָהּ בְּתוּלִים הִיא אוֹמֶרֶת מֻכַּת עֵץ אֲנִי,** קֹדֶם אֵרוּסִין, וְיֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה מָנֶה, כִּדְלְעֵיל מִשְׁנָה ג' אַלִּיבָּא דַּחֲכָמִים. **וְהוּא אוֹמֵר לֹא כִי, אֶלָּא** שֶׁמָּא **דְּרוּסַת אִישׁ,** בְּעוּלַת אִישׁ קֹדֶם אֵרוּסִין **אַתְּ,** וְאֵין לָךְ כְּתֻבָּה כְּלָל. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמֶנֶת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין,** לִסְמֹךְ עַל דְּבָרֶיהָ. **אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת דְּרוּסַת אִישׁ** קֹדֶם אֵרוּסִין, וְאֵין לָהּ כְּלוּם **עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ,** שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. הָאִשָּׁה אַף שֶׁאֵינָהּ נְשׂוּאָה שֶׁנִּבְעֲלָה לְנָתִין אוֹ לְמַמְזֵר, פְּסוּלָה לִכְהֻנָּה. **ח)** **רָאוּהָ מְדַבֶּרֶת** מִתְיַחֶדֶת **עִם אֶחָד בַּשּׁוּק,** וְהִיא פְּנוּיָה, **אָמְרוּ לָהּ מַה טִּיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה,** אָמְרָה הִיא לָהֶם **אִישׁ פְּלוֹנִי וְכֹהֵן** מְיֻחָס **הוּא. רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמֶנֶת,** וּבְחֶזְקַת שֶׁנִּבְעֲלָה מֵאָדָם כָּשֵׁר וּכְשֵׁרָה לִכְהֻנָּה. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה לְנָתִין וּלְמַמְזֵר, עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ.** דְּמֵאַחַר שֶׁהִפְקִירָה עַצְמָהּ אֵינָהּ בּוֹדֶקֶת לְמִי נִבְעֲלָה. **ט)** **הָיְתָה מְעֻבֶּרֶת וְאָמְרוּ לָהּ מַה טִּיבוֹ שֶׁל עֻבָּר זֶה, אָמְרָה מֵאִישׁ פְּלוֹנִי וְכֹהֵן הוּא,** אָדָם כָּשֵׁר הוּא, **רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמֶנֶת,** וְהִיא וּבִתָּהּ כְּשֵׁרָה לִכְהֻנָּה, **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת מְעֻבֶּרֶת לְנָתִין וּלְמַמְזֵר, עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ,** שֶׁנִּתְעַבְּרָה מֵאָדָם כָּשֵׁר. אֲבָל לְעִנְיַן יְרֻשָּׁה, אֲפִלּוּ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. **י)** **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַעֲשֶׂה בְּתִינוֹקֶת שֶׁיָּרְדָה לְמַלְּאוֹת מַיִם מִן הָעַיִן וְנֶאֶנְסָה,** וְלֹא יָדְעָה מִמִּי נֶאֶנְסָה. **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, אִם רֹב אַנְשֵׁי הָעִיר מַשִּׂיאִין לִכְהֻנָּה,** שֶׁכְּשֵׁרִין לְהַשִּׂיא בְּנוֹתֵיהֶן וְאַלְמְנוֹתֵיהֶן לִכְהֻנָּה, **הֲרֵי זוֹ** הַתִּינוֹקֶת **תִּנָּשֵׂא לִכְהֻנָּה,** וְגַם בִּתָּהּ כְּשֵׁרָה לִכְהֻנָּה, דְּתָלִינַן דִּלְכָשֵׁר נֶאֶנְסָה, וְדַוְקָא שֶׁהָיָה בִּמְקוֹם פָּרָשַׁת דְּרָכִים, שֶׁרֹב הָעוֹבְרִים שָׁם כְּשֵׁרִים הֵם, וְגַם רֹב אַנְשֵׁי הָעִיר כְּשֵׁרִים, דְּיֵשׁ שְׁנֵי רֻבֵּי לְהַכְשִׁיר, דְּמַעֲלָה עָשׂוּ בְּיוּחֲסִין שֶׁצָּרִיךְ תְּרֵי רֻבֵּי.

פֶּרֶק ב **א** הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְאַרְמְלָה אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה, הִיא אוֹמֶרֶת בְּתוּלָה נְשָׂאתַנִי, וְהוּא אוֹמֵר, לֹא כִי אֶלָּא אַלְמָנָה נְשָׂאתִיךְ, אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁיָּצְאת בְּהִינוּמָא וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ, כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר, אַף חִלּוּק קְלָיוֹת רְאָיָה: **ב** וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, בְּאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ שָׂדֶה זוֹ שֶׁל אָבִיךָ הָיְתָה וּלְקַחְתִּיהָ הֵימֶנּוּ, שֶׁהוּא נֶאֱמָן, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהִיא שֶׁל אָבִיו וְהוּא אוֹמֵר לְקַחְתִּיהָ הֵימֶנּוּ, אֵינוֹ נֶאֱמָן: **ג** הָעֵדִים שֶׁאָמְרוּ כְּתַב יָדֵינוּ הוּא זֶה אֲבָל אֲנוּסִים הָיִינוּ, קְטַנִּים הָיִינוּ, פְּסוּלֵי עֵדוּת הָיִינוּ, הֲרֵי אֵלוּ נֶאֱמָנִים. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהוּא כְּתַב יָדָם אוֹ שֶׁהָיָה כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר, אֵינָן נֶאֱמָנִין: **ד** זֶה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי וְזֶה כְּתַב יָדוֹ שֶׁל חֲבֵרִי, וְזֶה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי וְזֶה כְּתַב יָדוֹ שֶׁל חֲבֵרִי, הֲרֵי אֵלוּ נֶאֱמָנִין. זֶה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי וְזֶה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי, צְרִיכִים לְצָרֵף עִמָּהֶם אַחֵר, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינָן צְרִיכִין לְצָרֵף עִמָּהֶם אַחֵר, אֶלָּא נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר זֶה כְּתַב יָדִי: **ה** הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה אֵשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי וּגְרוּשָׁה אֲנִי, נֶאֱמֶנֶת, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהָיְתָה אֵשֶׁת אִישׁ וְהִיא אוֹמֶרֶת גְּרוּשָׁה אֲנִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. אָמְרָה נִשְׁבֵּיתִי וּטְהוֹרָה אֲנִי, נֶאֱמֶנֶת, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁנִּשְׁבֵּית וְהִיא אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אֲנִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. וְאִם מִשֶּׁנִּשֵּׂאת בָּאוּ עֵדִים, הֲרֵי זוֹ לֹא תֵצֵא: **ו** שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּשְׁבּוּ, זֹאת אוֹמֶרֶת נִשְׁבֵּיתִי וּטְהוֹרָה אֲנִי, וְזֹאת אוֹמֶרֶת נִשְׁבֵּיתִי וּטְהוֹרָה אֲנִי, אֵינָן נֶאֱמָנוֹת. וּבִזְמַן שֶׁהֵן מְעִידוֹת זוֹ אֶת זוֹ הֲרֵי אֵלוּ נֶאֱמָנוֹת: **ז** וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים, זֶה אוֹמֵר כֹּהֵן אֲנִי וְזֶה אוֹמֵר כֹּהֵן אֲנִי, אֵינָן נֶאֱמָנִין. וּבִזְמַן שֶׁהֵן מְעִידִין זֶה אֶת זֶה, הֲרֵי אֵלוּ נֶאֱמָנִין: **ח** רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מַעֲלִין לִכְהֻנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵימָתַי, בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ עוֹרְרִין. אֲבָל בִּמְקוֹם שֶׁאֵין עוֹרְרִין, מַעֲלִין לִכְהֻנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן הַסְּגָן, מַעֲלִין לִכְהֻנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד:

פֶּרֶק ב כְּתֻבָּה נִקְרָא מָאתַיִם שֶׁל בְּתוּלָה, אוֹ מָנֶה שֶׁל אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה, וּבִזְמַנָּם הָיוּ מְקוֹמוֹת שֶׁלֹּא הָיוּ כּוֹתְבִין כְּתֻבָּה, וְאִם גֵּרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ הָיְתָה כּוֹתֶבֶת שׁוֹבֵר שֶׁקִּבְּלָה הַכְּתֻבָּה, וְכֵן אִם נִתְאַלְמְנָה כּוֹתֶבֶת שׁוֹבֵר לַיּוֹרְשִׁים.

א) **הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְאַרְמְלָה** שֶׁנִּתְאַלְמְנָה **אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה,** וּבָאת לְבֵית דִּין לִתְבֹּעַ כְּתֻבָּתָהּ, וְאֵין בְּיָדָהּ שְׁטַר כְּתֻבָּה, שֶׁנֶּאֱבַד, אוֹ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כְּתֻבָּה. **הִיא אוֹמֶרֶת בְּתוּלָה נְשָׂאתַנִי,** וּמַגִּיעַ לִי מָאתַיִם זוּז, **וְהוּא אוֹמֵר לֹא כִי** לֹא כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתְּ, **אֶלָּא אַלְמָנָה נְשָׂאתִיךְ,** וּמַגִּיעַ לָךְ מָנֶה. וּבְנִתְאַרְמְלָה מַיְירֵי שֶׁבָּאִים יוֹרְשֵׁי בַּעְלָהּ וְאוֹמְרִים אַלְמָנָה נְשָׂאֵךְ אָבִינוּ. **אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁיָּצְאת** בִּשְׁעַת נִשּׂוּאִין **בְּהִינוּמָא,** חֻפָּה שֶׁל הֲדַס שֶׁעוֹשִׂין לִבְתוּלָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים צָעִיף שֶׁנּוֹתְנִים עַל הָעֵינַיִם וּמִתְנַמְנֶמֶת בּוֹ, כֵּיוָן שֶׁעֵינֶיהָ מְכֻסּוֹת. אוֹ שֶׁיֵּשׁ עֵדִים שֶׁיָּצְתָה בִּשְׁעַת נִשּׂוּאֶיהָ **וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ,** שֶׂעָרָהּ עַל כְּתֵפֶיהָ, סִימָן שֶׁהָיְתָה בְּתוּלָה, שֶׁכֵּן הָיוּ נוֹהֲגִין לְהוֹצִיא הַבְּתוּלוֹת מִבֵּית אֲבִיהֶן לְבֵית הַחֲתֻנָּה, **כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם** זוּז, **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר, אַף חִלּוּק קְלָיוֹת,** אִם חִלְּקוּ חִטִּין שֶׁמְּיַבְּשִׁין אוֹתָן כְּשֶׁהֵן לַחִין בַּתַּנּוּר עִם הַשִּׁבֳּלִין, **רְאָיָה,** שֶׁהִיא בְּתוּלָה. שֶׁכָּךְ הָיוּ נוֹהֲגִין בִּמְקוֹמוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. וְאִם אֵין לָהּ עֵדִים שֶׁעָשׂוּ בְּנִשּׂוּאֶיהָ כְּדֶרֶךְ הַבְּתוּלוֹת, בַּעַל מְהֵימַן שֶׁנְּשָׂאָהּ בְּתוֹר אַלְמָנָה אוֹ גְּרוּשָׁה, וּכְתֻבָּתָהּ מָנֶה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר לְעֵיל בְּפֶרֶק קַמָּא מִשְׁנָה ו', דְּאִשָּׁה אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר מִשֶּׁאֵרַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ מִגּוֹ שֶׁהָיְתָה יְכוֹלָה לוֹמַר מֻכַּת עֵץ אֲנִי, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ שָׁם שְׁאֵלוֹת שֶׁל אִסּוּר וְהֶתֵּר לְעִנְיַן לְפָסְלָהּ מִן הַכְּהֻנָּה. וְרַשִׁ"י מְפָרֵשׁ דְּהַטַּעַם לְחַלֵּק דְּכָאן הֲרֵי בְּעוּלָה לְפָנֶיךָ, וּבְשָׂדֶה אֵין רְאָיָה שֶׁהִיא שֶׁלּוֹ. **ב)** **וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, בְּאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ שָׂדֶה זוֹ שֶׁל אָבִיךָ הָיְתָה וּלְקַחְתִּיהָ הֵימֶנּוּ, שֶׁהוּא נֶאֱמָן,** בְּמִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי אָמַר שֶׁלִּי הוּא, **שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר,** שֶׁסִּפֵּר לָנוּ שֶׁהָיְתָה שֶׁל אָבִיו, **הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר,** שֶׁאָמַר שֶׁקָּנָה אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ רַק דִּינֵי מָמוֹן. **וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהִיא שֶׁל אָבִיו,** שֶׁאָז אֵין לוֹ מִגּוֹ לוֹמַר שֶׁלִּי הוּא, **וְהוּא אוֹמֵר לְקַחְתִּיהָ הֵימֶנּוּ,** וְאָכְלָהּ שְׁתֵּי שָׁנִים בְּחַיֵּי הָאָב וְאֶחָד בְּשֶׁל בֵּן קָטָן, **אֵינוֹ נֶאֱמָן** לוֹמַר שֶׁלְּקָחָהּ מִמֶּנּוּ, דִּבְעִינַן שָׁלֹשׁ שָׁנִים בִּפְנֵי גָּדוֹל. וַאֲפִלּוּ הִגְדִּיל הַקָּטָן וְהֶחֱזִיק בָּהּ זֶה עוֹד שָׁלֹשׁ שָׁנִים, אֵינָהּ חֲזָקָה, דְּיָכוֹל לוֹמַר שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהָיְתָה שֶׁל אָבִיו עַד שֶׁשָּׁמַע מִפִּי אֲחֵרִים (רש"י). **ג)** **הָעֵדִים שֶׁאָמְרוּ** עַל כְּתַב יָדָם **כְּתַב יָדֵינוּ הוּא זֶה,** וְתוֹךְ כְּדֵי דִבּוּר אָמְרוּ **אֲבָל אֲנוּסִים הָיִינוּ** שֶׁרָצוּ לְהָרְגֵנוּ אִם לֹא נַחְתֹּם. וְכֵן אִם אָמְרוּ **קְטַנִּים הָיִינוּ,** אוֹ **פְּסוּלֵי עֵדוּת הָיִינוּ,** בִּשְׁעַת הַחֲתִימָה, שֶׁהָיִינוּ קְרוֹבִים לְאֶחָד מִבַּעֲלֵי הַשְּׁטָר בְּנִשּׂוּאֵיהֶן, וְעַכְשָׁיו נִתְרַחֲקוּ שֶׁנִּתְגָּרְשׁוּ, **הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִים,** דְּמֵאַחַר שֶׁאֵין רְאָיָה אַחֶרֶת שֶׁזֶּה כְּתַב יָדָם אֶלָּא עַל יְדֵי עֵדוּתָן, דִּבְלֹא עֵדוּתָן לֹא הָיִינוּ יוֹדְעִים שֶׁזֶּה כְּתַב יָדָן, וְהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. **וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהוּא כְּתַב יָדָם, אוֹ שֶׁהָיָה כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר,** שֶׁחֲתוּמִים עַל שְׁטָרוֹת אֲחֵרִים שֶׁהֻחְזְקוּ בְּבֵית דִּין, וַחֲתִימָתָן דּוֹמוֹת לְזוֹ, **אֵינָן נֶאֱמָנִין,** דְּעֵדִים הַחֲתוּמִין עַל הַשְּׁטָר כְּמוֹ שֶׁנֶּחְקְרָה עֵדוּתָן בְּבֵית דִּין, וְאֵין נֶאֱמָנִים לוֹמַר פְּסוּלִין הָיִינוּ, דְּכֵיוָן שֶׁהִגִּיד שֶׁהוּא כָּשֵׁר, שׁוּב אֵינוֹ חוֹזֵר וּמַגִּיד שֶׁהוּא פָּסוּל. **ד)** בָּאוּ שְׁנַיִם לְבֵית דִּין **זֶה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי,** וְזֶה חֲתִימָה שְׁנִיָּה, **כְּתַב יָדוֹ שֶׁל חֲבֵרִי. וְזֶה** הָעֵד הַשֵּׁנִי הֶחָתוּם עַל הַשְּׁטָר **אוֹמֵר, זֶה כְּתַב יָדִי,** וְזֶה חֲתִימָה שְׁנִיָּה **כְּתַב יָדוֹ שֶׁל חֲבֵרִי, הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִים.** אֲבָל **זֶה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי** וְאֵינוֹ מֵעִיד עַל כְּתַב הַשֵּׁנִי, **וְזֶה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי, צְרִיכִים לְצָרֵף עִמָּהֶם אַחֵר** שֶׁיָּעִיד שֶׁמַּכִּיר שְׁנֵי הַחֲתִימוֹת, **דִּבְרֵי רַבִּי,** דִּסְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי שֶׁעַל חֲתִימַת יָדָם הֵם מְעִידִים וְלֹא עַל עֶצֶם הַמַּעֲשֶׂה הַכָּתוּב בַּשְּׁטָר, וּלְכָךְ צָרִיךְ שְׁתֵּי עֵדִים עַל כָּל חֲתִימָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינָן צְרִיכִין לְצָרֵף עִמָּהֶם אַחֵר. אֶלָּא נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר זֶה כְּתַב יָדִי.** מִפְּנֵי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מְעִידִים עַל הַדָּבָר הַכָּתוּב בַּשְּׁטָר, וְכֵיוָן שֶׁכָּל אֶחָד מַכִּיר הַחֲתִימָה, הֲרֵי כְּאִלּוּ כָּל אֶחָד אוֹמֵר רָאִינוּ הַמַּלְוֶה וְחָתַמְנוּ עָלֶיהָ. עוֹד מִדִּינֵי נֶאֱמָנוּת מִטַּעַם הַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר **ה)** **הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה אֵשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי וּגְרוּשָׁה אֲנִי, נֶאֱמֶנֶת** לִנָּשֵׂא לַשּׁוּק. **שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר** אוֹתָהּ עַל יְדֵי שֶׁאָמְרָה אֵשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי, **הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר** אוֹתָהּ כְּשֶׁאָמְרָה גְּרוּשָׁה אֲנִי, (וְיֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִים דְּדַוְקָא כְּשֶׁאָמְרָה תּוֹךְ כְּדֵי דִבּוּר), **וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהָיְתָה אֵשֶׁת אִישׁ,** וַהֲרֵי אֲסוּרָה מִכֹּחַ הָעֵדִים, **וְהִיא אוֹמֶרֶת גְּרוּשָׁה אֲנִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת,** (הַשְּׁבוּיָה אֲסוּרָה לְכֹהֵן). וְכֵן **אָמְרָה נִשְׁבֵּיתִי וּטְהוֹרָה אֲנִי** שֶׁלֹּא נִבְעַלְתִּי, אִם לֹא יָדַעְנוּ שֶׁנִּשְׁבֵּית, **נֶאֱמֶנֶת,** וּמֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֵן. **שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר** אוֹתָהּ עַל יְדֵי שֶׁאָמְרָה נִשְׁבֵּיתִי, **הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר** אוֹתָהּ כְּשֶׁאָמְרָה טְהוֹרָה אֲנִי, **וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁנִּשְׁבֵּית, וְהִיא אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אֲנִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, וְאִם מִשֶּׁנִּשֵּׂאת בָּאוּ עֵדִים,** וְאָמְרוּ שֶׁנִּשְׁבֵּית, **הֲרֵי זוֹ לֹא תֵצֵא.** דִּבְשְׁבוּיָה הֵקֵלּוּ דַּחֲשָׁשָׁא בְּעָלְמָא הִיא, וְגַם אִם מִשֶּׁהִתִּירוּהָ לִנָּשֵׂא בָּאוּ עֵדִים, תִּשָּׁאֵר בְּהֶתֵּרָהּ, וְאִם בָּאוּ עֵדִים שֶׁנִּטְמְאָה, אֲפִלּוּ יֵשׁ לָהּ כַּמָּה בָּנִים מִן הַכֹּהֵן, תֵּצֵא. **ו)** **שְׁתֵּי נָשִׁים** וְיֵשׁ עֵדִים **שֶׁנִּשְׁבּוּ, זֹאת אוֹמֶרֶת נִשְׁבֵּיתִי וּטְהוֹרָה אֲנִי, וְזֹאת אוֹמֶרֶת נִשְׁבֵּיתִי וּטְהוֹרָה אֲנִי, אֵינָן נֶאֱמָנוֹת,** כִּדְלְעֵיל, דְּאֵין כָּאן הַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. **וּבִזְמַן שֶׁהֵן מְעִידוֹת זוֹ אֶת זוֹ,** שֶׁכָּל אַחַת אוֹמֶרֶת חֲבֶרְתִּי טְהוֹרָה, **הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנוֹת.** שֶׁבִּשְׁבוּיָה הֵקֵלּוּ, שֶׁאֲפִלּוּ עֵד אֶחָד וְאִשָּׁה אוֹ עֶבֶד אוֹ קָטָן, אִם הָיוּ עִמָּהּ כָּל הַזְּמַן, נֶאֱמָנִין לוֹמַר טְהוֹרָה הִיא. **ז)** **וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים** שֶׁבָּאוּ לְפָנֵינוּ **זֶה אוֹמֵר כֹּהֵן אֲנִי, וְזֶה אוֹמֵר כֹּהֵן אֲנִי, אֵינָן נֶאֱמָנִין,** לִתֵּן לָהֶם תְּרוּמָה. **וּבִזְמַן שֶׁהֵן מְעִידִין זֶה אֶת זֶה,** שֶׁכָּל אֶחָד אוֹמֵר אֲנִי וַחֲבֵרִי כֹּהֵן, **הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין,** וְנוֹתְנִין לָהֶם תְּרוּמָה. דִּסְבִירָא לֵיהּ שֶׁמַּעֲלִין לִכְהֻנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד, אֲבָל אֵינוֹ נֶאֱמָן לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה הָרְאוּיָה לִכְהֻנָּה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁעַל יְדֵי זֶה שֶׁאָנוּ מַאֲכִילִין בִּתְרוּמָה יָבוֹא לִשָּׂא אִשָּׁה הָרְאוּיָה לִכְהֻנָּה, דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין מַעֲלִין מִתְּרוּמָה לְיוּחֲסִין, וְגַם אֵין חֲשַׁשׁ גּוֹמְלִין. **ח)** **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מַעֲלִין לִכְהֻנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד,** לְהַאֲכִילוֹ בִּתְרוּמָה, דְּסוֹבֵר מַעֲלִין מִתְּרוּמָה לְיוּחֲסִין, אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין חֲשַׁשׁ שֶׁגּוֹמְלִין טוֹבָה זֶה לָזֶה. **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵימָתַי** אֵין עֵד אֶחָד נֶאֱמָן, **בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ עוֹרְרִין,** שְׁתֵּי עֵדִים שֶׁקּוֹרִין עָלָיו שֵׁם פְּסוּל, **אֲבָל בִּמְקוֹם שֶׁאֵין עוֹרְרִין, מַעֲלִין לִכְהֻנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד.** בְּמָקוֹם שֶׁאֵין שַׁיָּךְ גּוֹמְלִין, שֶׁאֵין מְעִידִין זֶה עַל זֶה, וְחוֹלֵק אַתַּנָּא דְּמִשְׁנָה ז'. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן הַסְּגָן,**